

De twee Jezuskinderen in het Johannesevangelie

(dit artikel verscheen gedeeltelijk in 'Antroposofie Vandaag', het ledenblad van AV België)

1. De twee Jezuskinderen.
2. De vogeltaal.
3. De verborgen betekenis van Joh.1:12-13.
4. De geboortedatum van de nathanische Jezus volgens Johannes.
5. De geboortedatum van de salomonische Jezus volgens Johannes.

1. De twee Jezuskinderen.

In september 1909¹ verklaarde Rudolf Steiner dat de geboorteverhalen in de evangeliën van Matteüs (de Magoï uit het oosten) en Lucas (de herders) twee verschillende kinderen betreffen.

Het Jezuskind uit het Lucasevangelie zou volgens Rudolf Steiner een nooit eerder geboren, niet door de zondeval gegaan mensenwezen betreffen. Men kan dus verwachten dat het bijbelse verhaal van schepping en zondeval licht werpt op de herkomst van dit wezen. Het relaas dat we aantreffen in de twee eerste hoofdstukken van Genesis blijkt bij nader toezien behoorlijk complex en omvat twee scheppingsverhalen, zonder opgave van hun onderling verband. In het eerste verhaal is sprake van een mannelijk-vrouwelijk mensenwezen dat geschapen werd op de zesde scheppingsdag. In Genesis 1:27 luidt het: "En God ('de Elohim') schiep het mensenwezen als zijn beeld; als het beeld van God schiep Hij deze; mannelijk en vrouwelijk schiep Hij deze"². Vanaf Gen.2:4b worden we abrupt geconfronteerd met een tweede scheppingsverhaal. Ditmaal is de schepper niet de Elohim maar Jahweh. De mens verschijnt bij deze tweede schepping aan het begin en niet op het einde. In het eerste scheppingsverhaal is de mens mannelijk-vrouwelijk maar de door Jahweh geschapen Adam heeft een mannelijke natuur. Pas in een tweede fase schiep Jahweh uit een rib van Adam een vrouw, de 'mannin' (Gen.22-23). Het beeld van de schepping van het vrouwelijke element uit een 'rib' is een duidelijke verwijzing naar het beeld van de zon, uit de zijde waarvan (na Nieuwe Maan) de jonge maansikkel te voorschijn komt³.

¹ De eerste vermelding van het onderscheid tussen de twee Jezuskinderen, en van de bijzondere natuur van het Jezuskind vermeld in het derde evangelie, werd door Steiner gemaakt tijdens een voordrachtencyclus gehouden in Bazel van 15 tot 26 september 1909 over het Lucasevangelie (GA 114). Enkele maanden tevoren, tijdens een voordrachtenreeks over het Johannesevangelie met betrekking tot de drie andere evangeliën (GA 112, p.40), had Steiner dit onderscheid nog niet ingevoerd.

² "Die Übersetzung 'als Mann und Weib' ist bereits eine Interpretation, denn wörtlich heißt es: 'männlich und weiblich schuf er sie', was von vielen Interpreten als 'männlich-weiblich', also androgyn verstanden wird" (Michael Debus "Maria-Sophia" Verlag Freies Geistesleben 2000, p.17). Het Hebreeuwse woord 'Elohim' is mannelijk meervoud maar het bijhorend werkwoord, bv. In Gen.1:1, staat in het enkelvoud.

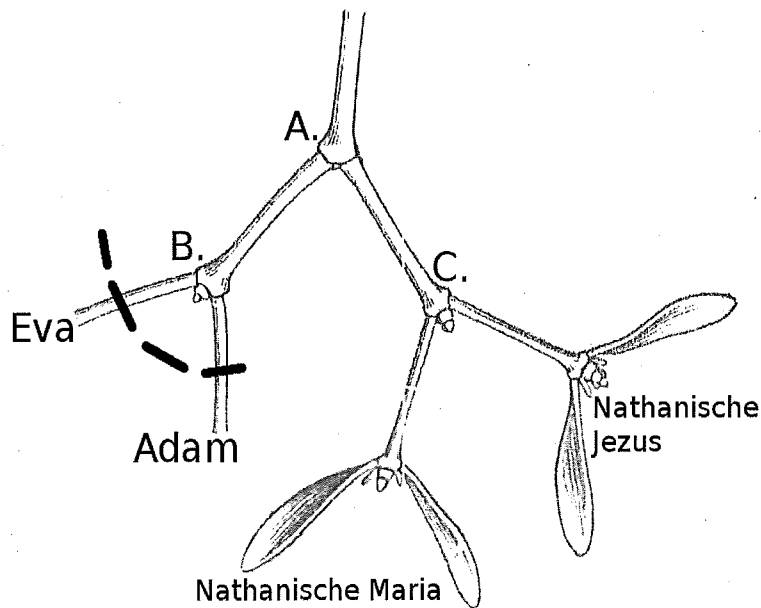
³ Het jaar van ongeveer 365,25 dagen omvat 12 synodische maanden van ongeveer 29,53 dagen, waarna nog een rest van een kleine elf dagen overblijft ($365,25 - 12 \times 29,53 = 10,89$). Deze tijdsverhoudingen lijken te worden weerspiegeld in de bouw van de menselijke borstkas, met het hart als beeld voor het zonnejaar en de twaalf ribbenparen als beeld voor de twaalf synodische maanden (die ieder een wassende en een afnemende maan – dus twee ribben – omvatten). De genoemde rest van elf dagen komt overeen met een dertiende rib waaruit Eva wordt geschapen (Gen.2:21-22). Het gebruik van dit beeld illustreert tevens dat de mens waarvan sprake is in Gen.2 nog niet de fysieke mens is in zijn biologische gedaante, doch een kosmisch wezen dat zich echter met de stof heeft verbonden.

Volgens het relaas in Genesis vindt de zondeval plaats na de tweede schepping. Het eerste en het tweede scheppingsverhaal uit Genesis impliceren echter een tussenliggende gebeurtenis, die door Michael Debus een 'eerste zondeval' wordt genoemd en die voorafgaat aan de 'tweede zondeval' die expliciet in Genesis 3 wordt beschreven⁴. Deze 'eerste zondeval' kan begrepen worden als een soort scheiding van de geslachten: de mannelijke pool van het mensenwezen daalt neer in het stoffelijke gebied terwijl de vrouwelijke pool van het mensenwezen achterblijft in wat Rudolf Steiner de 'moederloge van de mensheid' (GA 114, p.88 ff) heeft genoemd. Uit de mannelijke pool van het mensenwezen wordt dan een tweede vrouwelijke pool afgeleid, de 'mannin' die na de tweede zondeval de naam van 'Eva' krijgt (figuur 1).

Het denkbeeld van zo'n dubbele zondeval heeft zich doorheen de eeuwen ontwikkeld in zowel het jodendom als het christendom⁵.

⁴ "...zwischen der ersten und zweiten Schöpfung (ist) schon etwas geschehen (...) worüber die Bibel schweigt, was aber wie ein dem eigentlichen Sündenfall schon vorangegangener erster 'Sündenfall' gewesen sei. Die Schöpfung und der Mensch hätten dadurch einen ersten Verlust erlitten und seien nicht mehr im ursprünglichen Sinn 'gut' (...)" (M. Debus "Maria-Sophia", p.19).

⁵ Een belangwekkende anthologie met betrekking tot het tweestapskarakter van de zondeval vindt men in: Ernst Benz "Adam. Der Mythos vom Urmenschen" München: Otto-Wilhelm-Barth-Verlag (1955), met teksten van Jakob Boehme, Emanuel Swedenborg, Louis Claude de Saint-Martin, Carl Gustav Carus, Wladimir Solowjew en Nikolai Berdjajew en anderen. We moeten ons hier beperken tot een zeer beknopte schematische weergave van de 'mythe van de oermens' zoals ze uit deze teksten kan worden gedestilleerd. De mythe van de zondeval wordt gezien in nauwe verbondenheid met een inzicht dat tot de 'philosophia perennis' van de mensheid behoort, namelijk dat 'zijn' innig verbonden is met 'zien' ('esse est percipi' – George Berkeley; 'No phenomenon is a real phenomenon until it is an observed phenomenon' – John Archibald Wheeler; zie ook R. Steiner, bv. GA 293, p.59; <https://www.youtube.com/watch?v=4C5pg7W5yRM>; <https://www.youtube.com/watch?v=qB7d5V71vUE>). De Vadergod 'draagt' de schepping door ieder aspect ervan ten volle mee te beleven, tot in elk detail (Mt.10:30). Deze samenhang drukt zich uit in het eerste scheppingsverhaal, waarin het licht (dwz de mogelijkheid om te 'zien' en dus de mogelijkheid om te 'zijn') als eerste wordt geschapen en waarin herhaaldelijk wordt verwezen naar het gegeven dat God (tz de Elohim) 'zag dat het goed was'. Dit scheppingsverhaal culmineert op het einde van de zesde dag, waar God de mens scheidt '...als zijn beeld' en ziet dat het '...zeer goed' was (Gen.1:31). Dit betekent dat de mens net als God de schepping kan 'zien' en mededragend wordt van het 'zijn' van de schepping (zodat God kan rusten). De mens wordt als zelfbewust wezen geschapen, met een object-pool (waarin verschijnen God en zijn schepping inclusief de mens zelf) en een subject-pool (die 'ziet' wat de object-pool omvat, inclusief zichzelf). Het 'zien' dient men zich voor te stellen als een volledig meeleven, als een totale betrokkenheid of liefde ten overstaan van het beschouwde. Solowjew (geciteerd in Benz 1955, p.272) identificeert deze twee polen van het zelfbewuste mensenwezen expliciet met de twee geslachten: de object-pool komt overeen met het vrouwelijke element, en de subject-pool komt overeen met het mannelijke element. De object-pool is het ('vrouwelijke') aspect van de oermens waarin zich de werkelijkheid (God en de schepping) toont. De subject-pool is het ('mannelijke') aspect van dezelfde eerste mens, waarin de zich tonende werkelijkheid wordt gekend. Zoals gezegd heeft dit 'primaire zien' of 'oer-kennen' de natuur van liefhebben: de liefde voor de totale werkelijkheid verenigt de mannelijke en de vrouwelijke pool van het eerste mensenwezen, vormt de eigenlijke substantie van dit mensenwezen en draagt tegelijk het zijn van de schepping. Men kan zeggen dat door de schepping van de mens de schepping wordt verzelfstandigd, in de zin dat het voor het 'zijn' van de schepping logisch noodzakelijke 'zien' van God ten dele naar de schepping zelf wordt overgedragen. Een verrassende eigenschap van deze 'mannelijk en vrouwelijk' geschapen oermens is, dat de act van zelfkennis tegelijk ook de voortplantingsact blijkt te zijn: door zichzelf te kennen scheidt de mens een nieuwe mens als zichzelf. Wanneer

Figuur 1: schema van de tweevoudige zondeval en van de spiegelende verhouding tussen Adam en Eva enerzijds, en de Nathanische Maria en de Nathanische Jezus anderzijds. A.: de 'eerste zondeval', die zich situeert tussen de beide scheppingsverhalen in Genesis; B.: de afsnoering van de 'Man-in' van Adam (Genesis 2:21-22); C: de afsnoering van een mannelijk complement van de vrouwelijke pool van het oorspronkelijke mensenwezen; deze laatste wordt dan geboren als de Nathanische Maria die vervolgens het leven schenkt aan de Nathanische Jezus. De gebroken lijn geeft in dit schema de positie aan van de in Gen.3 beschreven zondeval (de 'tweede zondeval')⁶.

immers de eerste mens het beeld oproept van zichzelf, dit wil zeggen vanuit de mannelijke pool in liefde ontvlamt voor zijn één-zijn met de vrouwelijke pool, waarbij de vrouwelijke pool van ditzelfde mensenwezen deze liefde weer omvat en toont, dan wekt hij door dit 'zien' ook het 'zijn' van een Ik-wezen als zichzelf, dat echter als Ik-wezen – door de aard zelf van de zaak – toch onderscheiden moet zijn van het waarnemende Ik. De eerste zondeval moet dan overeenkomen met een 'zien' door de mannelijke subject-pool van de oermens, niet van zichzelf als de mannelijk-vrouwelijke oermens in zijn godgeschapen totaliteit, doch van zichzelf als afgezonderde subjectpool van deze oermens, los van de vrouwelijke objectpool. In de eerste schepping bestonden de schepselen niet gescheiden doch in elkaar en elkaar omvattend; de mannelijke subjectpool importeert het beginsel van de gescheidenheid door de kenact op zichzelf te richten, met uitsluiting van de voor de kenact nochtans bijbehorende objectpool. Het noodzakelijke gevolg hiervan was dat het mannelijk deel van de oermens in een soort 'slaap' verzonk, omdat de aanschouwing van zichzelf als subjectpool uit de aard der zaak de objectpool uitsluit terwijl deze laatste juist de noodzakelijke drager is van datgene wat vanuit de subject-pool wordt gezien. Het tweede scheppingsverhaal betreft dan de opwekking van deze weggezonden mannelijke pool in een nieuw zijnsgebied, dat van de stof. De schepper is hier niet meer het geheel van de Elohim maar één van deze Elohim, namelijk Jahweh, die Adam, de weggezonden mannelijke mens, in het nieuwe zijnsgebied is gevolgd en voor hem een paradijs scheidt waarin het voor de stof kenmerkende principe van de gescheidenheid heerst. Uit Adam wordt een nieuwe objectpool afgeleid, die zich echter ten overstaan van de subjectpool als een gescheiden wezen voordoet en het beginsel van de gescheidenheid dan ook toont aan Adam. Dit is de vrucht die Eva toont aan haar man. De kennis van het kwaad is de kennis van een zijnsgebied, namelijk het zijnsgebied van in stof vervatte vorm, waarin 'zijn' en 'waarheid' gescheiden kunnen voorkomen (dwz waarin de leugen en onwaarachtigheid vorm kunnen aannemen).

⁶ Het schema is isomorf met de meiose (zie bv. <http://www.wikiwand.com/nl/Poollichaampje>).

De vrouwelijke pool van het oorspronkelijke mensenwezen ging niet door de zondeval en daalde niet af in de stof. Bij het begin van onze tijdrekening zou dan een proces hebben plaatsgevonden dat kan beschouwd worden als een soort spiegelbeeld van de indaling van Adam en Eva in de stof. Het vrouwelijke oerwezen snoerde bij haar incarnatie in de stof van zich een mannelijk complement af; zoals Eva ontstond uit de rib van Adam, ontstond nu een mannelijk complement uit de vrouwelijke, niet door de zondeval gegane oermens. Dit vrouwelijke oerwezen werd dan geboren als de 'nathanische Maria'. Dit is de Maria bekend uit het Lucasevangelie. Deze nathanische Maria schonk vervolgens het leven aan haar mannelijk complement, de 'nathanische Jezus', waarvan de geboorte wordt beschreven in het derde evangelie⁷. De term 'nathanische Jezus' werd ingevoerd door Rudolf Steiner en is afgeleid uit de in het Lucasevangelie vermelde afstammingslijst voor Jezus, die loopt over de priester Nathan, zoon van koning David (Lc.3:31). Ook Matteüs geeft een afstammingslijst waarvan het laatste gedeelte totaal afwijkt van de afstammingslijst in Lucas. Het Jezuskind uit Matteüs stamt volgens de evangelist niet af van de priester Nathan doch van een ander kind van koning David, namelijk koning Salomon (Mt.1:6). Daarom wordt het Jezuskind uit het Matteüsevangelie de 'salomonische Jezus' genoemd; diens moeder is dan de 'salomonische Maria'⁸. Hoewel een onbevooroordeelde lezing van de evangelies alleen maar tot het besluit kan leiden dat inderdaad sprake moet zijn van twee verschillende Jezuskinderen⁹

⁷ Debus ("Maria-Sophia") noteert ondermeer: **"Die Verbindung zwischen Maria und ihrem Sohn ist nicht eine karmische Verbindung, wie sie sonst im Allgemeinen zwischen Mutter und Kind besteht und sich auf vergangene Erdenleben gründet, sondern sie ist ihm zugeordnet in gleicher Weise wie Adam der Männin vor dem Sündenfall. Da gab es noch kein Karma, weil es noch keine Schuld gab. Erst mit dem Sündenfall beginnt die Wirksamkeit von irdischem Karma und die Aufeinanderfolge der Inkarnationen. Die lukanische Maria ist in gleicher Weise jüngste Seele der Menschheit wie ihr Kind. Indem Maria und Jesus so einander zugeordnet sind wie Adam und die Männin im Paradies (...) sind sie 'zwei' und doch eins. Sie sind das Männliche und das Weibliche der jüngsten Seele. Sie haben diesen Urzustand des männlich-weiblichen Zugeordnetseins, der nicht Ausdruck von Karma ist, bewahrt"** (p.75). **"Maria und Jesus sind sich als jüngste Seelen ganz gleich. Aber sie übernehmen, damit das Erlösungswerk möglich wird, verschiedene Aufgaben, die aufeinander bezogen sind (...) Die Maria-Seele geht voran, taucht durch ihre Geburt von vornherein in das Meer der Sündenkrankheit ein und untersteht dadurch der Gewalt des Todes. Ihre ursprüngliche paradiesische Unschuld und 'Gesundheit' aber machen es möglich, dass sie die Jesus-Seele 'jungfräulich' empfängt und so vor der 'Ansteckung' mit der Sündenkrankheit im Persönlichen bewahrt. Mit anderen Worten: *Das Weibliche der jüngsten). Seele ermöglicht dem Männlichen der jüngsten Seele sein Wirken*"** (p.81).

⁸ Het esoterische schilderij van Rubens "De opvoeding van Maria" (KMSKA) suggereert als geboortedag voor de salomonische moeder: dinsdag 16 september 19 v.Chr. Zij zou dus twaalf jaar zijn geweest bij de geboorte van de salomonische Jezus op dinsdag 15 september 7 v.Chr. Dezelfde datum lijkt geëncodeerd in Joh.8:33-59 (niet gepubliceerde onderzoeksresultaten – JV). De leeftijd van de moeder lijkt extreem laag naar hedendaagse normen maar was niet ongewoon in Christus' tijd.

⁹ Het Nieuwe Testament bevat nog een derde geboorteverhaal, in het boek Apocalyps (hoofdstuk 12). Het kind in dit verhaal wordt niet Jezus genoemd en de 'geboorte' betreft niet een menselijk kind doch de indaling of intrede van Christus of Logos in de sfeer van aarde en van de menselijke geschiedenis. Volgens de esoterisch-christelijke traditie is met deze bovenzinnelijke gebeurtenis de datum verbonden van zondag 25 december 1 (de traditionele datum van het kerstfeest gaat niet terug op de geboorteverhalen uit Matteüs of Lucas en is evenmin een erfenis van een of andere heidense traditie). Ook Rudolf Steiner noemt deze dag (GA 180, Bazel, 23 dec.1917). De incarnatie van de Logos in de individuele mens Jezus

wordt het denkbeeld van twee verschillende Jezuskinderen buiten de antroposofische beweging nagenoeg nergens aanvaard¹⁰.

Nog steeds volgens Rudolf Steiner was de salomonische Jezus de wedergeboren Zarathustra. Toen beide kinderen twaalf jaren oud waren, zou de individualiteit van Zarathustra zijn overgegaan van de salomonische Jezus naar de nathanische Jezus; eerstgenoemde zou niet lang daarna zijn gestorven. De overgang van de Zarathustra-individualiteit bracht een radicale omkeer teweeg in de Lucas-Jezus, die volgens Rudolf Steiner beschreven wordt in het Lucasevangelie.

Zowel onderzoek van esoterische kunstwerken als esoterische tekstanalyse van de evangeliën bevestigt de grote lijnen van de door Steiner geschetste gang van zaken. Er is inderdaad sprake van twee Jezuskinderen en van een transformatie van de twaalfjarige nathanische Jezus, zoals beschreven in het Lucasevangelie. Wel verschijnt met betrekking tot de chronologie een discordantie tussen enerzijds de beschrijvingen door Steiner en anderzijds de data geëxtraheerd uit de analyse van de evangeliën en esoterische kunstwerken¹¹.

van Nazareth vond pas plaats bij de doop van de Jordaan. Volgens de esoterisch-christelijke traditie, teruggaand op het Johannesevangelie, op zondag 1 april 31, rond 11u15 (tevens de Paasdag van dat jaar). Het begin van het vierde evangelie bevat vele esoterisch geëncodeerde verwijzingen naar dit tijdstip; voor meer commentaar terzake zie:

https://www.academia.edu/12597004/The_encodement_of_the_date_of_Christ's_Baptism_in_the_gospel_of_John

en de appendix in:

https://www.academia.edu/9963752/THE_ENCODEMENT_OF_THE_BIRTH_HOROSCOPE_OF_THE_NATHANIC_JESUS_IN_RUBENS_ADORATION_OF_THE_SHEPHERDS_IN_CARAVAGGIO_S_MADONNA_OF_THE_ROSARY_AND_IN_BOTTICELLI_S_MADONNA_OF_THE_MAGNIFICAT

Te noteren valt dat precies 40 dagen na zondag 1 april 31, dus op donderdag 10 mei 31, zich een zonsverduistering voordeed die was ingebed in een erg merkwaardige hemelconfiguratie. Deze zonseclips trad op rond 1u56 UT, wat voor Jeruzalem overeenkomt met 4u17 's ochtends lokale tijd. De evangeliën van Matteüs en Lucas bevatten de passage waarin Jezus na de Jordaandoop veertig dagen vast in de woestijn, om vervolgens door de duivel te worden bekoord. Deze bekoringsscène lijkt dus samen te vallen met genoemde eclips. Mt.4:1-11 en Lc.4:1-13 beschrijven duidelijk een imaginerende voorstelling van een innerlijk proces dat door de pas geïncarneerde Logos werd doorgemaakt: bij diens intrede in de stoffelijke wereld kwam het Christuswezen 'in de woestijn' terecht en ontmoette daar de boze. Het Johannesevangelie beschrijft deze imaginatie niet doch vermeldt enkele feiten (de ontmoeting met de eerste leerlingen, de bruiloft van Kana, de verdrijving van de kooplieden uit de tempel; de innerlijke zijde van deze gebeurtenissen wordt overigens alweer onder de vorm van imaginaties beschreven) die zich tijdens dezelfde periode voordoen. Vele auteurs interpreteren, naar ons inzicht ten onrechte, de passage betreffende Christus' veertigdaags verblijf in de woestijn in letterlijk-fysieke zin en zoeken dan chronologische oplossingen om de synoptici te laten concorderen met Johannes (zie bv. Emil Bock "Die drei Jahre" 1948,1971; p.55).

¹⁰ Een uitzondering in het Nederlandstalig gebied is de auteur en pastor Hans Stolp ("Het geheim van de twee Jezuskinderen" Ankh-Hermes, 2010).

¹¹ Zie voetnoot 6 in ons artikel: "De esoterische structuur van de Madonna Sistina" Antroposofie Vandaag XLVI (nr.179) jan.-feb.-mrt 2015, p.6-15.

https://www.academia.edu/9963817/De_esoterische_structuur_van_de_Madonna_Sistina

Wij gaan momenteel uit van de werkhypothese dat de salomonische individualiteit op het ogenblik van de metempsychose ruim 18 jaar oud was en het punt had bereikt waarop het astraallichaam volledig was ontwikkeld en het Ik was geboren. Bij de metempsychose bleef het astraallichaam als dusdanig bij de salomonische Jezus, maar de bij de ontwikkeling van

Men vindt bepaalde uitspraken van Rudolf Steiner waarin gesteld wordt dat de Nathanische Jezus geen wezensdeel bezat dat we in de moderne zin een 'Ik' kunnen noemen: **"Een welbepaald Ik, een egoïteit, zoals die in de lemurische tijd in de mens werd geboren, was niet voorhanden in de nazareïsche Jezusknaap"**¹². Bij andere gelegenheden spreekt Rudolf Steiner wel over het Ik van de nathanische Jezus¹³; daarbij heeft hij het ook over de 'Ik-drager' van het nathanische kind dat hij bij gelegenheid ook als een 'engelwezen' karakteriseerde. Volgens Rudolf Steiner diende de bijzondere nathanische wezenheid geen plaats te maken voor de incorporatie van het Zarathustra-Ik¹⁴. Na de transformatie van de nathanische Jezus in de tempel vormde zich volgens Steiner dus een soort dubbelwezen, met het Ik van de Zarathustra-individualiteit enerzijds, en de 'Ik-drager' van de nathanische

het astraallichaam verworven vaardigheden, inzichten enz. werden overgedragen naar de nathanische Jezus en fungeerden als een drager of richtsnoer waarrond de getransmigreerde Zarathustra-individualiteit het astraallichaam van de nathanische Jezus kon ontwikkelen. De Zarathustra-individualiteit *herbegon* dus na de metempsychose de ontwikkeling van het astraallichaam. In aards opzicht werd de Zarathustra-individualiteit dus *verjongd*: na de metempsychose was deze individualiteit niet langer zes jaar plus enkele maanden, doch nog amper enkele maanden ouder dan het nathanische wezen. We vermoeden dus dat Steiners herhaalde verklaring, volgens dewelke het leeftijdsverschil tussen beide Jezuskinderen slechts enkele maanden zou bedragen, is afgeleid uit de leeftijdsverhouding die zich voordeed na de metempsychose en had moeten vermeerderd worden met ongeveer zes jaar, daar waar men refereert naar het leeftijdsverschil voor de metempsychose. Voor een alternatieve interpretatie zie: Hella Krause-Zimmer "Was nahm der salomonische Jesus von seiner Wesenheit in den nathanischen Jesus mit hinüber?" Mitteilungen aus der anthroposophischen Arbeit in Deutschland 42(4), p.276-286, 1988).

¹² "Ein besonderes Ich, eine Egoität, wie sie ja in der lemurischen Zeit geboren wurde im Menschen, war gar nicht im nazarenischen Jesusknaben. Hätte er sich fortentwickelt, ohne daß der Zarathustra hinübergewandert wäre, so hätte kein Ich geboren werden können. Er hatte, was als heilige drei Glieder, wie sie waren vor dem Sündenfall, zusammengefügt worden war: physischer Leib, Ätherleib und Astralleib, und bekam erst da die begabung mit dem Ich durch den Zarathustra" (GA 117, p.124; Stuttgart, 14 nov. 1909).

¹³ "Der Übergang einer Individualität aus einem Leib in einen anderen Leib kommt vor. Und damals fand so etwas statt, als die Zarathustra-Individualität den ursprünglichen Leib verließ und hinüberdrang in den Jesus des Lukas-Evangeliums, in dem nun besonders zubereitet war der astralische Leib und der **Ich-Träger**. So konnte Zarathustra in dem besonders zubereiteten astralischen Leibe und **Ich des nathanischen Jesus** vom zwölften Jahre ab die Weiterentwicklung fortführen" (GA 123, p. 121; Bern 6 sept. 1910); "Dann verließ die Zarathustra-Individualität diesen Jesusknaben und ging hinüber in jenen Jesusknaben, den das Lukas-Evangelium schildert, der aus der nathanischen Linie des Hauses David stammt, der als zweiter Jesusknabe geboren wurde und in Nazareth auferzogen wurde in der Nachbarschaft des anderen. In diesen ging hinüber die Zarathustra-Individualität in jenem Moment, den das Lukas-Evangelium schildert als das Wiederfinden im Tempel zu Jerusalem, nachdem er verlorengegangen war während des Festes. Während nun der salomonische Jesusknabe bald starb, lebte Zarathustra heran in dem Jesus des Lukas-Evangeliums bis zu seinem dreißigsten Jahre und eignete sich alle Fähigkeiten an, die man sich aneignen kann mit den Werkzeugen, die man hat, wenn man auf der einen Seite das schon mitgebracht hat, was man sich aneignen konnte in einem so zubereiteten physischen Leib und Ätherleib, wie wir es beschrieben haben, und wenn man ferner dem hinzufügen kann, was man in einem solchen astralischen Leib und **Ich-Träger** erringen kann, wie sie der Jesus des Lukas-Evangeliums hatte" (GA 123, p.138; Bern 7 sept. 1910).

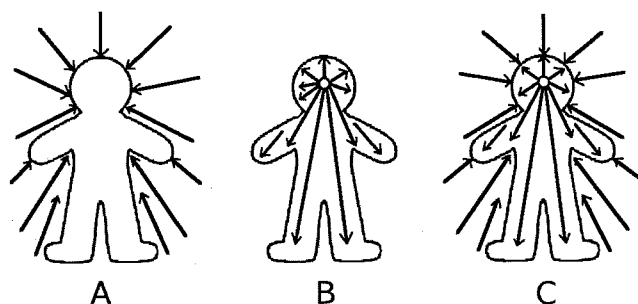
¹⁴ "Als dieser Lukas-Jesusknabe geboren war, war er also ausgestattet mit alledem, was unbeeinflusst war von den luziferisch-ahrimanischen Kräften. Ein solches Ich, das sich immer wieder und wieder inkarniert hatte, hatte er nicht; daher brauchte auch nichts ausgestoßen zu werden in seinem zwölften Lebensjahre, als die Individualität des Zarathustra herüberging aus dem salomonischen Jesusknaben des Matthäus-Evangeliums in den nathanischen Jesusknaben" (GA 131 p.181; Karlsruhe 12 okt. 1911).

individualiteit anderzijds. Figuur 2 geeft een soort hulpvoorstelling die we ons hierover kunnen vormen. De zondeval kan beschouwd worden als een interiorisatie van de 'boom van goed en kwaad', waarvan het lichamenlijk beeld ons zenuwstelsel is (de 'boom des levens' wordt dan afgebeeld op de bloedsomloop). In deze toestand, waarbij de mens zich heeft verbonden met de biologische erfelijkheid, verschijnt het menselijke Ik (tijdens het dagbewustzijn) als gecentreerd op het 'Ik-punt' in het hoofd. De nathanische individualiteit is echter nooit door de zondeval gegaan. Van een verbinding van deze individualiteit met een menselijk lichaam kan men verwachten dat ze een complementair karakter heeft; het Ik wordt niet beleefd als gesitueerd in een Ik-punt binnen het lichaam doch, complementair hiermee, in een Ik-sfeer gesitueerd op oneindig. De door de zondeval en daaropvolgende incarnaties gegane mens is gecentreerd op zichzelf, als een 'egoïteit' in een 'zelfpunt' of 'Ik-punt', waarbij de wereld wordt gezien doorheen en vanuit de eigen lichamenlijkheid. De nathanische individualiteit daarentegen kan men zich voorstellen als gecentreerd op de wereld, als een 'altruïteit' die vanuit de periferie de eigen lichamenlijkheid ziet doorheen de wereld.

Deze laatste toestand is schematisch voorgesteld in figuur 2,A. De complementaire toestand waarin de mens verkeert na de zondeval is voorgesteld in figuur 2,B. De constitutie van de getransformeerde Jezus die ontstond na de door Lucas 2:41-52 beschreven gebeurtenissen¹⁵ wordt schematisch voorgesteld in figuur 2,C. Deze geestelijke gestalte van Jezus van Nazareth, voorhanden binnen de periode van zondag 14 mei 13 tot zondag 1 april 31, was dus meer dan een hoogontwikkelde menselijke individualiteit. Het ging om een menselijke individualiteit (de Zarathustra-individualiteit) die was omkleed of gecomplementeerd door wat Rudolf Steiner noemde het 'Mensenkind'¹⁶ (de nathanische individualiteit). Dit 'Mensenkind' bleef ook met de aardse gestalte van de nathanische Jezus verbonden na de Doop in de Jordaan, wanneer de Zarathustra-individualiteit excarneerde om plaats te maken voor het Woord. Dit geïncarneerde Woord wordt in het Johannesevangelie genoemd: de 'Godszoon'. Het 'Mensenkind', de nathanische wezenheid, die ook na de doop in de Jordaan Jezus Christus als het ware omstraalt, wordt in het Johannesevangelie genoemd: de 'Mensenzoon'.

¹⁵ Dat de transformatie van de nathanische Jezus voortvloeit uit een metempsychose wordt tamelijk direct aangeduid in Lc.2:49: "Wist ge dan niet, dat ik in datgene van mijn Vader moest zijn"? Hiermee wordt niet bedoeld dat Jezus in de tempel van Jeruzalem thuishoorde; Hij volgt immers Jozef en Maria terug naar Nazareth. Het enige waarin Jezus vanaf dat moment wel vast verblijf houdt is de nathanische lichamenlijkheid. Het is dus deze lichamenlijkheid die wordt aangeduid als "...datgene van mijn Vader". Lucas specificeert in 2:50 dat de nathanische Maria en Jozef dit niet begrepen.

¹⁶ "Den einen der Jesusknaben, den aus der nathanischen Linie des Hauses David, wir dürfen ihn im schönsten Sinne, im allerschönsten Sinne nennen «das Kind der Menschheit, das Menschenkind» (...) Die Christus-Wesenheit ist kein Mensch. Die Christus-Wesenheit ist eine Wesenheit der höheren Hierarchien. Auf Erden mußte sie drei Jahre als Mensch unter Menschen leben. Dazu mußte ihr ein Mensch entgegengeboren werden von der Art, wie es von mir öfter geschildert worden ist für den nathanischen Jesusknaben. Und weil dieses Menschenkind nicht hätte aufnehmen können - da es ja vorher nicht betreten hatte die Erde, nicht hatte die Vorbildung früherer Inkarnationen -, weil es nicht hätte aufnehmen können, was äußere Kultur erarbeitet hat auf Erden, so ging in dieses Kind ein eine Seele, die in höchstem Sinne sich das erarbeitet hatte, was äußere Kultur bringen kann: die Zarathustra-Seele" (GA 150 p.107, 108-109; Bochum, 21 dec. 1913).

Figuur 2: hulpvoorstelling met betrekking tot de twee Jezuskinderen. De gewone toestand van een mens bij dagbewustzijn wordt schematisch voorgesteld door het middenste figuurtje (B). Het menselijk 'Ik' wordt in relatie tot het fysieke lichaam beleefd als gesitueerd in een 'Ik-punt' of 'zelfpunt' van waaruit het Ik het fysieke lichaam en doorheen dat lichaam de zintuiglijke wereld bestrijkt¹⁷. De uitzonderlijke incarnatie van de nathanische Jezus kan men zich voorstellen als de complementaire situatie (A), waarbij het 'Ik' wordt beleefd als gesitueerd op een vlak of bol op oneindig, een 'Ik-sfeer' van waaruit het Ik de wereld en doorheen de wereld het fysieke lichaam bestrijkt. In de gewone situatie verschijnt het 'Ik' als een 'egoïteit'. Volgens Rudolf Steiner beschikte de nathanische Jezus niet over zo'n 'Egoïtät'; men zou in complementaire zin kunnen stellen dat het Ik van de nathanische Jezus verschijnt als een geïncarneerde 'altruïteit' (ahw een geïncarneerd 'hoger Ik'). Deze nathanische 'altruïteit' was nog nooit geboren, had de zondeval niet meebeleefd, was niet verbonden met aards karma en kon als 'Ik-drager' met de nathanische Jezus verbonden blijven nadat de Zarathustra-individualiteit naar de nathanische Jezus was overgegaan (C). De figuur van Jezus van Nazareth tussen zondag 14 mei 13 (dag van de transformatie van de nathanische Jezus in de tempel; feest van Pesach Sheni van dat jaar¹⁸) en zondag 1 April 31 (Dooop in de Jordaan) was dus geen geïncarneerde menselijke individualiteit in de gewone zin, doch een incarnatie van het Ik van Zarathustra *gedragen en omstraald door de 'Mensenzoon' (de nathanische individualiteit)*. Deze bijzondere individualiteit heeft op wereldschaal essentieel wegbereidend werk verricht voor de opname van het komende Christendom door de mensheid. In het voorjaar van 31 maakte de Zarathustra-individualiteit dan plaats voor de incarnatie van de Logos of 'Godszoon', nog steeds in verbinding met de 'Mensenzoon'.

¹⁷ Het Ik-punt is een centraal beeldelement in de christelijk-esoterische kunst (zie: J.Verhulst "De Rubens Code" Antwerpen: Via Libra, 2011; uitgebreide Duitse uitgave in voorbereiding). Rudolf Steiner sprak occasioneel over dit "...Punkt des Ich in der Stirn" (GA291a, p. 213; Berlijn, 29 nov. 1907).

¹⁸ Dat de transformatie van de nathanische Jezus niet plaatsvond ter gelegenheid van het gewone Joodse Pesachfeest, doch ter gelegenheid van het 'tweede Pesach' (https://fr.wikipedia.org/wiki/Pessa'h_sheni) wordt discreet aangegeven in Lc.2:41: de heilige familie reisde van Nazareth naar Jeruzalem, niet op het Pesachfeest, doch 'volgens de wetten en gebruiken van het feest' ('κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς'). Deze wetten voorzagen dat in bepaalde omstandigheden, bijvoorbeeld voor reizigers, de Pesach-bedeevaart een maand later kon gebeuren op het 'tweede Pesach' ('Pesach Sheni'; Num.9:9-13). In het jaar 13 viel dit feest op 14 mei (over het algemeen wordt, bij pogingen om de in het Johannesevangelie vermelde feesten te identificeren, het feest van Pesach Sheni niet meebeschouwd; dit leidt tot grote verwarring want de feesten vermeld in Joh.2:13 en Joh.6:4 betreffen telkens Pesach Sheni).